

نام‌های تاریخ و نه نام پدر

سمینارهای ضد ادیپ و هزار فلات

ژیل دلوز، مایکل هارت

ترجمه‌ی

زهره اکسیری، پیمان غلامی

دفترهای فلسفه

- ۸ -

رخداد نو

عنوان و نام پدیدآور:	نام‌های تاریخ و نه نام پدر
شابک:	les noms de l'histoire et pas le nom du père:
وضعیت فهرست‌نویسی:	سمینارهای ضد ادیپ و هزار فلات
یادداشت:	«Les Cours de Anti Oedipe et Mille Plateaux»
موضوع:	ترجمه زهره اکسیری و پیمان غلامی.
موضوع:	تهران: رخ داد نو، ۱۳۹۰
موضوع:	۲- ۹۱- ۵۶۲۵- ۶۰۰- ۹۷۸
موضوع:	فیفا
موضوع:	واژه‌نامه، کتابخانه
موضوع:	دلوز، ژیل، ۱۹۲۵- ۱۹۹۵ م. Deleuze, Gilles
موضوع:	هارت، مایکل. Hart, Michael. H.
موضوع:	فلسفه، روان‌پزشکی اجتماعی، عقده ادیپ - جنبه‌های اجتماعی
موضوع:	کایتالیسم، اسکیزوفرنی - جنبه‌های اجتماعی
موضوع:	غلامی، پیمان، مترجم، اکسیری، زهره، مترجم
شماره افزوده:	۱۳۹۰ ز ۹ / ۵۶۲۵ B۲۲۴۳۰
رده‌بندی کنگر:	۱۹۱
رده‌بندی دیویی:	۲۲۶.۷۸۶
شماره کتابشناسی ملی:	

تهران، خیابان انقلاب، رویه‌روی دانشگاه تهران، مجتمع فروزنده، واحد ۵۱۲.
کد پستی ۱۳۱۴۷۴۴۱۷۸، تلفن: ۶۶۴۹۸۲۹۳، فاکس: ۶۶۴۹۸۲۹۴
• ناشر رخ داد نو

ژیل دلوز، مایکل هارت	Gilles Deleuze, Michael Hart
نام‌های تاریخ و نه نام پدر	les noms de l'histoire et pas le nom du père
سمینارهای ضد ادیپ و هزار فلات	Les Cours de Anti Oedipe et Mille Plateaux
ترجمه‌ی زهره اکسیری، پیمان غلامی	
• چاپ اول ۱۳۹۱ تهران	• شمارگان ۱۱۰۰ نسخه
• قیمت ۵۲۰۰ تومان	• قیمت ۵۲۰۰ تومان
• لیتوگرافی خدمات فرهنگی سیا	• چاپ غزال
• طرح روی جلد حسن کریمزاده	

شابک ۲- ۹۱- ۵۶۲۵- ۶۰۰- ۹۷۸	ISBN 978-600-5625-91-2
همه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است	Printed in Iran

فهرست

۷	یادداشت دبیر مجموعه
۱۱	پیشگفتار
۱۷ - ۸۴	فصل اول: نشست‌های خندآدیپ / مایکل هارت
	نشست اول: هستی‌شناسی خندآدیپ، پیوندهای نظری، شرح مفاهیم
۱۹	(میل، ماشین، بدن بدون اندام) سبزه‌های سه‌گانه
۲۱	۱. ماشین‌ها
۲۸	۲. میل
۳۱	۳. بدن بدون اندام
	نشست دوم: تولید و نه بیان، «چگونه عمل می‌کنند؟» و نه «چه معنا می‌دهد؟»، ماتریالیسم و نه ایده‌آلیسم، استفاده و نه معنا، آزادسازی و انقلاب، مفاهیم نامرئی
۴۱	۱. بیان در مقابل تولید
۵۱	۲. آزادسازی / انقلاب
۵۵	۳. مفاهیم نامرئی

- نشست سوم: یک. ستر اتصال، صورت‌بندی‌های بدوی و وحشی،
 دو. ستر انفصالی، صورت‌بندی‌های امپراطوری و برتری، سه. ستر
 پیوندی، صورت‌بندی‌های متمدن و کاپیتالیستی ۵۹
۱. ستر اتصال، صورت‌بندی‌های بدوی و وحشی ۶۱
۲. ستر انفصالی، صورت‌بندی‌های امپراطوری و برتری ۶۷
۳. ستر پیوندی، صورت‌بندی‌های متمدن و کاپیتالیستی ۷۱
- نشست چهارم: سرمایه‌گذاری‌های میل، امر مولی و امر مولکولی،
 گروه‌های تحت انقیاد و گروه - سوژاها، جنس و سکچوالیته ۸۱
۱. مولی / مولکولی ۸۱
۲. جنس و سکچوالیته ۸۳
- فصل دوم: سمینارهای ضدآدیدپ و هوار فلات / ژیل دلوز... ۲۰۸ - ۸۵
- سمینار اول: کاپیتالیسم، سیلان‌ها و رمزگان‌گشایی سیلان‌ها:
 کاپیتالیسم و اسکیزوفرنی، روان‌کاوی، اسپینوزا ۸۷
- سمینار دوم: ماهیت سیلان‌ها ۱۲۵
- سمینار سوم: دوگانه‌انگاری، یگانه‌انگاری، و بس‌گانگی‌ها (میل -
 لذت - ژوئیانس): لکان به مثابه واپسین دکارتی ۱۴۹
- سمینار چهارم: اسپینوزا (هستی، تأثیرها و تأثرها، قدرت‌ها) ۱۸۷
- واژه‌نامه ۲۰۹
- کتاب‌شناسی ۲۱۵

یادداشت دبیر مجموعه

تلاش من همواره این بوده که در سر حد کلام فلسفی باقی بمانم.
ژاک دریدا

مرزهای یک کتاب کجاست؟ یک کتاب از کجا آغاز و به کجا ختم می‌شود؟ فوکو کتاب‌ها را به گره‌های یک تور تشبیه می‌کند (فوکو، ۱۹۷۴).
مرزهای یک گره کجاست؟

و پرسشی دیگر: «چگونه می‌توان از مرزهای حقیقت عبور کرد؟»
چگونه می‌توان در جهان بود و به جهان نگریست؟ یک چشم چگونه می‌تواند خود را ببیند؟

پاسخ، فلسفه است. فلسفه، گذشتن از مرزهای کتاب و حقیقت است؛ نوشتن محض است، نوشتن بیرون کتاب و فرارفتن از مرزهای حقیقت. فلسفه فرارفتن از خود، یا بهتر بگوییم، نفس فرارفتن است؛ موجودی است که خودش با فعالیت خود هویت‌اش را تعیین می‌کند. فلسفه عرصه‌ی تحقق ناممکن‌هاست. فلسفی‌ترین پرسش، و شاید تنها پرسش مطلقاً فلسفی، این است: «فلسفه چیست؟» فلسفه تفکر به شرط

امکان خود است؛ لحظه‌ی استعلایی لمسِ خاستگاه. و زندگی محصولِ همین لحظات استعلا و انتزاع است. زنده بودن، فرارفتن است؛ فلسفه هنرِ زندگی کردن است.

دفترهای فلسفه، قصد ندارند میان این اندیشیدن انتزاعی و زندگی انضمامی روزمره پل بزنند. آن‌ها این فکر را در پس خود دارند که فلسفه به خودی خود به زندگی و عمل مربوط است و نیازی نیست که آن را با محتواهای عینی پر کنیم. پس فلسفه این شایستگی را دارد که از نخوتِ کتاب بیرون آید و در دفترچه‌هایی دست‌به‌دست شود و ورق بخورد، تا رسالت خود را با خطاب قرار دادن خشم‌ها و نفرت‌ها و عشق‌ها انجام دهد. پس قصد ما این است که به تقدس کتاب رخنه کنیم. مرزی میان بیرون و درون باز کنیم. و در فلسفه صحنی با بیگانگانش ترتیب دهیم. حرکتی از درونیت روح به بیرونیت بدن. دفترهای فلسفه نمی‌خواهند بر ذهن‌ها عمل کنند، بلکه می‌خواهند در تن و احساس که همواره با انواع نظام‌های فکری ساختار یافته‌اند عمل کنند. و به همین دلیل است که اصرار داریم فلسفی باقی بمانند، تا از غرقِ زندگی شدن، غرق اندیشه‌های کلیشه‌ای دریاب زندگی شدن، در امان بمانند، و البته فراموش نکنیم که این فلسفه‌ی احساسی همان میان-بودگی محض است. همان چیزی که بیرونش در درونش و درونش در بیرونش حاضر است. یا به بیان دیگر، آنچه که همه‌ی تلاش‌ها برای چارچوب‌مند کردن آن پیشاپیش ناکام‌اند. مهم‌ترین حامی برای این نظریه این است که اندیشیدن بدون متن ممکن نیست. نظریه‌ی نشانه بودن نوشتار باید با نظریه‌ی نشانه

کردن [همه چیز توسط] نوشتار جمع شود. از همین روست که دفترها سعی دارند متونی برای زیستن فراهم آورند.

تکرار بر این است که دفترها به طور عموم ترجمه‌هایی از آثار فلسفی معاصر اروپایی یا به اصطلاح فلسفی پساقره‌ای باشند. مسلم است که امکان گردآوری تمام رویکردهای موجود در فلسفی معاصر اروپایی در این مجموعه وجود ندارد و البته علایق و سلیق ما بازدارندگی‌هایی اعمال خواهد کرد، اما در عین حال این مجموعه هراسی از صداهای دیگر ندارد. این مجموعه سعی دارد در کنار مجموعه‌های دیگر به کار تولید فرهنگ کمک کند. هدف ما سهم داشتن است نه شنا کردن برخلاف مسیر آب؛ مهم داشتن در تغییر و تولید معنای فلسفه با ایجاد گفتگوهای نه میان فلسفه و هنر، ادبیات، روان‌کاوی، سیاست و غیره، بلکه گفتگوهای در درون فلسفه، با هنر، ادبیات، روان‌کاوی، سیاست و غیره. این مجموعه به پیشنهاد و حمایت انتشارات رخ‌دادنو منتشر می‌شود. از این انتشارات، به خاطر مهیا کردن امکان چاپ این مجموعه سپاسگزارم. من به پشتوانه‌ی درسیانم، که نام آن‌ها در طول انتشار دفترها به عنوان مترجم یا مؤلف روی جلد آمده یا خواهد آمد، به سرپرستی این مجموعه مبادرت ورزیدم. از آن‌ها نیز متشکرم.

مهدی یارسانا

بهار - ۸۸

پیشگفتار

هیچ‌کس به اندازه‌ی اسکیزوفرنی‌ها چنین عمیق درگیر تاریخ نشده، یا با آن بدین شکل دست‌وپنجه نرم نکرده است.

ژیل دُلوز و فلیکس گتاری، *ضد/آدیپ*، ص ۲۱

این کتاب چهار نشست و چهار سمینار را دربر می‌گیرد: چهار متن اول، نشست‌هایی هستند که مایکل هارت، فیلسوف دُلوزین آمریکایی (و همکار آنتونیو نگری، فیلسوف و مبارز اتونومیست ایتالیایی)، در دانشگاه دوک برگزار کرده است. این نشست‌ها تماماً به کتاب *ضد/آدیپ* اثر ژیل دُلوز و فلیکس گتاری اختصاص دارند. هارت در هر نشست از مفاهیم موضوعاتی حرف می‌زند که بنا بر ساختار خود کتاب در *ضد/آدیپ* مطرح شده‌اند. به نظر می‌رسد این چهار نشست اولیه بتوانند هم ذهن مخاطب برای بخش دوم این کتاب (یعنی سمینارهای خود دُلوز درباره‌ی اثر دو جلدی *کاپیتالیزم و اسکیزوفرنی*) را آماده کنند، هم پیش از انتشار ترجمه‌ی کتاب اصلی یعنی *ضد/آدیپ* خواننده را با هستی‌شناسی، روش‌شناسی، و ترمینولوژی بدیع دُلوز و گتاری آشنا کنند، و هم شاید،

به‌زعمی، نخستین بمب‌های «سیاست ضدآدیپ» را در زمین تفکر این جایی کار بگذارند. چهار متن دوم، سمینارهایی هستند که خود ژیل دُلوز در ارتباط با کتاب‌های مشترک‌اش با فلیکس گتاری، یعنی ضدآدیپ و هزار فلات، برگزار کرده است. زمان برگزاری سمینارها فاصله‌ی میان انتشار ضدآدیپ (۱۹۸۲) و هزار فلات (۱۹۸۰) به فرانسه است. در فاصله‌ی این هشت سال هم ژیل دُلوز سمینارهای زیادی درباره‌ی ضدآدیپ برگزار می‌کند و هم همراه با فلیکس گتاری چند بخش از هزار فلات — مانند ریزوم (فصل اول) و ماشین جنگی (فصل دوازدهم) — را منتشر می‌کنند. در نتیجه، دُلوز در هر یک از این چهار سمینار، به شیوه‌های متفاوت، هم به هستی‌شناسی و روش‌شناسی‌اش در نخستین کتاب مشترک‌شان می‌پردازد، و هم به مباحثی می‌پردازد که در سال‌های آینده بن‌مایه‌های جلد دوم از کتاب، یعنی هزار فلات، را دربرمی‌گیرند؛ سمینارهایی که نقطه‌ی مشترک همگی‌شان سیاست ضدآدیپ است. سیاست میل، سیاست تفاوت، یا به دُلوز گتاریایی‌ترین بیان ممکن، اسکیزوکاوی. به بیان دیگر می‌توان گفت نقطه‌ی اتصال ماشینی تمامی سمینارهای این کتاب، یا، به‌زعمی، خط مورّب و تابه‌هنگام اسکیزوکاوی بر خطوط هژمونیک نظری و انضمامی حال حاضر، شاید چنین گزاره‌ی جمع‌ی‌ای باشد: «الزامی سیاسی به حرکت به سوی اسکیزوکاوی».

دُلوز از رهگذر شرح دقیق نظری کتاب‌اش و چفت، و بسط آن به وضعیت‌های انضمامی، به پروبلماتیک‌ترین نرم‌ها و مفاهیم‌اش گریز می‌زنند و هر مفهوم را هر بار نسبت به مفهومی دیگر، نسبت به هستی‌شناسی‌اش،

روش‌شناسی‌اش، و در یک کلام، نسبت به اسکیزوکاوی تدقیق می‌کند. در سمینار اول به صورت اختصاصی به اسکیزو، اسکیزوکاوی و کاپیتالیزم پرداخته می‌شود و از مفاهیم اصلی‌اش مانند سیلان، ماشین، رمزگان‌گشایی، رمزگان‌گذاری، قلمروزدایی، قلمروگذاری، و الخ برای تعیین رابطه‌ی دقیق میان کاپیتالیزم و اسکیزوفرنی استفاده می‌کند، و وضعیت لزوماً انقلابی اسکیزو را نشان می‌دهد.

در نهایت، مهم‌ترین مسئله‌ی این دو سمینار، سیاسی‌بودن همیشه‌ی میل، و ترسیم نقشه‌ها و امکان‌های آزادی/انقلاب است. سمینار سوم، هم فاتحه‌ی واپسینی‌ست بر مزار روان‌کاوی و سنت‌های مبتنی بر آن، و هم نشانه‌های آشکاری‌ست از فلسفیدن با پتک. دلوز در این سمینار، با تدقیق وضعیت روان‌کاوی لکانی، او را واپسین احضار مجدد دکارت در نظریه می‌نامد. دلوز نشان‌مان می‌دهد که روان‌کاری به صراحت وام‌دار کوگیتوی «می‌اندیشم، پس هستم» دکارتی است، به نحوی که توهماتِ چون لذت، ژوئیسانس، و تخلیه در روان‌کاوی همگی برآمده از شکافته‌شدن سوژه‌ی منفرد و متعین به واسطه‌ی همان کوگیتوست. این وضعیت برای سوژه در سنت روان‌کاوی نتیجه‌ی باور به سوژه‌ی منفردی‌ست که هر گزاره‌ی تولیدشده را متعلق به همان سوژه می‌داند. سوژه به وسیله‌ی همین گزاره و با بیان آن، خودش را به دو نیم می‌شکافد، و در نتیجه، بر ساخته‌شدن امر متعالی ممکن می‌شود: سوژه‌ی گزاره (یا سوژه‌ی ادیبی، سوژه‌ی تعقیب‌کننده‌ی لذت و تخلیه) یا سوژه‌ی بیان (یا سوژه‌ی پارانوئیک، سوژه‌ی تعقیب‌کننده‌ی ژوئیسانس ناممکن میل). دلوز مستقیماً به قلب

روان‌کاوی، روش‌شناسی و آکسیوماتیک‌های آن حمله می‌کند. او در پایان این سمینار امکان‌های «ابداع بی‌نهایت مردم» را نشان‌مان می‌دهد و مین‌های خطوط گریزش را در ادبیات کافکا و کاستاندا، در چگونه حیوان‌شدن، مولکولی‌شدن، ذره‌شدن، و خردشدن می‌کارد.

بن‌مایه‌های سمینار انتهای را می‌توان شرح، و بسط دقیق مفهوم هستی، و مفاهیم مشتق‌شده از آن همچون جوهر و ذات، عطف به تک‌معنایی‌ها، چندمعنایی‌ها، و قیاس‌ها دانست. مسئله‌ی نهایی در این سمینار شاید به‌زعمی تأثیرها و تأثیرهایی باشند که براساس آن‌ها قدرت بدن‌ها افزایش یا کاهش می‌یابند. دانش‌شادان یا ناشاد. ذلوز، به همین معنا، اسپینوزا را نیچه‌ای و نیچه را اسپینوزایی می‌داند، و جمله‌ی غریب نیچه در نامه‌اش به اُوریک را یادآورمان می‌کند که نوشته بود کسی را یافته است که روحی دقیقاً مانند او دارد، اسپینوزا! اما به واقع این ذلوز بود که با سنتزی میان نیچه، اسپینوزا، برگسون، و هیوم (و نیز وایتهد، مارکس، لایبنیتس، و باتای)، هستی‌شناسی بدیع‌اش را طرح کرد. گستره‌ی حلال مفاهیم و نیروهای متن در ضدآدیپ و هزار فلات به حدی هستند که بی‌شک قابلیت گنجانده‌شدن و ارائه‌دادن در یک سمینار چند ساعته را ندارند و از این‌رو ذلوز در هر سمینار به بخشی از سیاست‌های ضدآدیپ (اسکیزوکاوی) می‌پردازد.

معتقد هستیم چهار نشست اول از هارت در کنار چهار سمینار دوم از ذلوز، که مجموعاً به کتاب دو جلدی کاپیتالیزم و اسکیزوفرنی: جلد ۱، ضدآدیپ، و جلد ۲، هزار فلات می‌پردازند، می‌توانند، پیش از انتشار ترجمه‌ی کتاب‌های اصلی، موارد نظری بسیاری را در راستای بسط

«سیاستِ ضدّ ادیب» تدقیق کنند: تدقیقِ سیاسیِ تاریخیِ میل، وضعیتِ کاپیتالیسم، پروبلماتیک‌های اسکیزوکاوی، ترسیمِ امکان‌های نیروگذاری و خطوطِ گریز، تدقیقِ وضعیتِ روان‌کاری، و یا به بیانیِ کلی‌تر، تدقیقِ هستی‌شناسی، روش‌شناسی، مفاهیم و ترم‌های دّلوز - گتاریایی.

مایکل هارت انگلیسی زبان و ژیل دّلوز فرانسوی زبان است. سمینارهای دّلوز از رویِ متون انگلیسی ترجمه شده و با متنِ فرانسوی تطبیق داده شده‌اند. به دلیلِ اهمیتِ ترمینولوژی به کار رفته در این کتاب و نیز رسانا تر شدنِ ترجمه‌ی فارسی، سعی کرده‌ایم تا آن‌جا که اهمیت و ضرورت دارد پانویس‌های سمینارهای دّلوز به صورتِ دوزبانه باشند؛ یعنی انگلیسی و فرانسوی. به بیانِ دیگر، به دلیلِ آن‌که تمامی مفاهیم بنیادین مطرح شده در کتاب‌های مشترک دّلوز و گتاری، در این نشست‌ها و سمینارها نیز کارکرد یافته‌اند، سعی کرده‌ایم هم از طریقِ پانویس‌های توضیحی مترجم‌های فارسی، و هم از طریقِ پانویس‌های ترمینولوژیک، به آن ترم‌ها و مفاهیم ارجاع دهیم و تا جای ممکن روشن‌ترشان کنیم. منابع کتاب پیش‌رو برای چهار نشست اول از هارت و چهار سمینار دوم از دّلوز به ترتیب وب‌سایت دانشگاه دوک^۱ و وب‌سایت آزاد سمینارهای

1. Michel Hardt. *Lectures*.

<http://www.duke.edu/~hardt/Deleuze&Guattari.html>.

ژیل دلوژ^۱ است. در ضمن، تمامی پانویس‌های توضیحی از مترجم‌های فارسی هستند و در کتاب به صورت . م مشخص می‌شوند.

پ.غ. و ز.ا.

فروردین ماه هزار و سیصد و نود

1. Gilles Deleuze. *Seminars*.

<http://www.webdeleuze.com/php/sommaire.html>.